

Dos. Nirvin toinen laaja tutkimus »Synonyymitutkimuksia sukulaisnimistön alalta» oli pätevyötymisajan päättyessä oikovedosasteella. Sen problematiikka liittyy läheisesti tekijän väitöskirjaan: molemmissa käsitellään synonyymien välisiä suhteita. Tekijä selvittelee puheena olevassa teoksessa perusteellisesti lukuisien sukulaisuussuhdetta osoittavien nimitysten levinneisyyttä ja käyttöä suomessa ja lähisukukielissäkin ottaen samalla huomioon kaukaisista sukukielistä saatavissa olevat tiedot. Tutkimuksesta käy ilmi, että sukulaisnimistö on luonteeltaan sangen labiilia: sen piirissä on havaittavissa alituista vanhojen nimitysten syrjäytymistä uusien tieltä. Eräs niistä syistä, joista tämä ilmiö tekijän mukaan johtuu, on ns. tunnetabu: läheisistä henkilöistä puhuttaessa pyritään usein välttämään juhlavia tai tunteellisia nimityksiä ja korvaamaan ne tuttavallisemmilla. Tärkeä muutoksia aiheuttanut ilmiö on se, että tapa useasti on vaatinut puhuttelussa käyttämään eri nimityksiä kuin muulloin. Tällainen puhuttelunimitys on sitten, kuten tekijä osoittaa, monessa tapauksessa vakiintunut varsinaiseksi sukulaisuussuhdetta osoittavaksi sanaksi, jolloin taas on syntynyt uuden puhuttelunimityksen tarve. Tutkimuksessa osoitetaan todennäköi-

seksi, että myös suomalais-ugrialaisten kielten sukulaisnimistössä laajalti ilmenevä ikäluokkajako johtuu samasta seikasta; on näet ollut ja on osittain vieläkin sääntönä, että nuorempia sukulaisia puhuteltaessa käytetään henkilönnimiä, mutta vanhemmista sukulaisista on käytettävä erikoisia puhuttelusanoja. Ilmeisesti tämä nimityksissä esiintyvä ikäluokkajako ei viittaa entisiin leviraatti- ja sororaatti-ilmiöihin, kuten on otaksuttu.

Tutkimus on solidia työtä, ja tekijän päätelmiin voi joitakin yksityiskohtia lukuunottamatta yleensä yhtyä. Hän on saavuttanut tuloksia, jotka ovat arvokkaita sekä kielitieteen että myös sosiologian kannalta. Tutkimuksen tukena on erittäin laaja aineisto, jonka seulonta ja tulkinta on varmaan vaatinut tekijältä tavattomasti työtä. Juuri tutkimusaineiston täydellisyys ja se seikka, että sukulaisnimistö on nyt ensi kerran otettu käsiteltäväksi yhtenä kokonaisuutena eikä ole tyydytty seuraamaan yksityisen sanan merkityksenkehitystä, on tehnyt mahdolliseksi monien aikaisempien käsitysten oikaisemisen.

OSMO IKOLA